

4. **Наше общее будущее:** Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию : пер. с англ. / под ред. и с послесл. С.А. Евтеева и Р.А. Перелета. – М. : Изд-во "Прогресс", 1989. – 376 с.

5. European Foundation: Sustainable Development. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.susdev.eurofound.ie>.

6. United Nations Environmental Program. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.unep.org>.

7. Working Group on Environmental Justice. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ecojjustice.net>.

Квасний Л.Г., Щербан О.Я. Особенности перехода Украины на принципы устойчивого развития

Рассмотрены особенности перехода Украины на принципы устойчивого развития. Исследована экономическая и экологическая ситуация в Украине. Предложена необходимость проведения рациональной территориальной организации природопользования, которое соответствует местным естественным условиям и естественно ресурсному потенциалу территории.

Ключевые слова: устойчивое развитие, экономическая безопасность, окружающая среда, инвестиционная политика.

Kvasniy L.G., Scherban O.Ya. Features of transition of Ukraine are on principles of steady development

The features of transition of Ukraine are considered on principles of steady development. Investigational economic and ecological situations in Ukraine. The necessity of leathrough of rational territorial organization of naturalusered is offered, that answers local natural terms and potential of territory.

Keywords: steady development, economic security, environment, investment policy.

УДК 332.1 (477.87)

Здобувач М.Й. Ковач – Ужгородський НУ

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЛОГІСТИКИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЧИННИК У ГАЛУЗІ РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ СФЕРИ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Розглянуто питання розвитку регіональної логістики рекреаційно-оздоровчого комплексу, а також туристичної сфери в Україні та на Закарпатті. Визначено логістичний підхід до системи управління розвитком рекреаційно-оздоровчого комплексу на прикладі Закарпатської області, причини скорочення обсягів потоків рекреантів та шляхи покращення рекреаційної привабливості регіону. Викладено основні складники досягнення економічного ефекту внаслідок створення регіональних логістичних центрів.

Ключові слова: логістична система, туристичні послуги, регіональні логістичні центри, логістизація туристичного продукту, туристичні потоки.

Вступ. Постановка проблеми. Сучасна економіка багатьох країн відрізняється розвитком сфери послуг, зокрема, і тих, які пропонуються населенню. Зростання ринку послуг обумовлено розширенням як попиту на них, так і пропозиції. Одним із важливих напрямів економічного розвитку регіону є рекреаційно-оздоровча сфера, яка виконує важливу суспільну функцію щодо оздоровлення і відпочинку населення, лікування і профілактики багатьох захворювань за рахунок споживання різноманітних рекреаційних ресурсів. Окрім того, наповнювальною частиною бюджету регіону є саме доходи від рекреаційно-оздоровчого сектору, який у сучасних умовах господарювання потребує створен-

ня теоретичної бази, розроблення перспективних планів та механізмів ефективного управління і просування туристичного продукту каналами товарообігу від виробника до кінцевого споживача – предмета вивчення логістики.

Актуальність цієї теми полягає у дослідженні напрямів і методів територіальної організації рекреаційно-оздоровчої сфери та визначенні напрямів поєднання елементів логістичної системи з розвитком мережі рекреаційних послуг, що дасть змогу оптимізувати матеріальні, транспортні, фінансові, інформаційні потоки в рекреаційно-оздоровчій сфері.

Останні дослідження і публікації. Дослідження теоретичних засад логістики як науки про управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками підприємств виробничої сфери, частково торговельної галузі; питання планування, контролю та оперативного управління транспортуванням, складуванням й іншими операціями, що здійснюються в процесі постачання сировини та матеріалів на виробниче підприємство, їх внутрішньовиробничого перероблення та підвозу готової продукції до споживача, відповідно до його інтересів і вимог, здійснили вчені: Р.Н. Баллоу, Д. Еріксон, М. Крістофер, Дж. Купер, С. Моллер, М. Портер, Н. Хатчинсон, Дж. Юхансон, Б.А. Анікін, Н.В. Афанасьєва, М.П. Гордон, М.Є. Залманова, В.А. Литвиненко, О.А. Новіков, Б.К. Плоткін, А.Н. Родніков, А.І. Семененк, В.І. Сергєєв, А.А. Смєхов, І.О. Бланк, А.В. Войчак, О. Глогусь, А.Г. Кальченко, Є.В. Крикавський, А.А. Кириченко, А.А. Мазаракі, Н.М. Ушакова, Ф.І. Хміль. Однак ще недостатньо вивчені питання управління логістики в галузі туризму, хоча дослідження І.Г. Смирнова, В.І. Стафійчука, Г.І. Михайличенко, Н.Й. Коніщевої дають підставу зробити висновок, що туристичну та рекреаційну сферу в регіоні доцільно розвивати як пріоритетну сферу регіональної економіки, оскільки, розвиток рекреаційної сфери в регіоні зумовлює значний економічний ефект, сприяє підвищенню добробуту місцевого населення, його оздоровленню, збереженню високого рівня охорони навколишнього природного середовища, а також традицій і різноманітних соціальних, культурних цінностей.

Аналіз опрацьованих наукових джерел дає змогу констатувати, що необхідною передумовою розвитку рекреаційної сфери в регіоні є вдосконалення її територіальної організації.

Однак, для ефективного споживання послуг рекреаційної сфери та рекреаційних ресурсів, необхідним є створення значної кількості умов, а однією із найбільш значимих умов є організоване наближення і доступ рекреантів до відповідних ресурсів. Споживання послуг рекреаційного сектору, що базуються на використанні рекреаційних ресурсів, можливе тільки у разі безпосереднього перебування людей на рекреаційних територіях. А це потребує певної організації, формування, управління рухом і розподілом людських потоків з урахуванням розміщення і проживання рекреантів. Управління рухом і перетворенням потоків рекреантів і є складником концепції сучасної логістики. Проблема управління потоками людей у рекреаційно-оздоровчій сфері досліджена недостатньо [12, с. 3].

Метою дослідження є обґрунтування логістичного підходу до управління розвитком рекреаційно-оздоровчої сфери с на прикладі Закарпатської області. **Завдання** – визначити специфіку впровадження логістичних інновацій

і створення логістичних систем, пов'язаних з управлінням потоків рекреантів. Задоволення туристичного попиту потребує *узгодження* процесів формування туристичних потоків та потоків рекреантів з їх організаційним, інформаційним, технічним, фінансовим, правовим, сервісним забезпеченням.

Теоретико-методологічною основою такого узгодження виступає логістизація рекреаційної діяльності, яка ґрунтується на оптимізації поточкових процесів [1, с. 3]. Тому центром ефективного управління рекреаційно-оздоровчим комплексом на всіх його ієрархічних рівнях виступає інноваційний підхід, що ґрунтується на логістиці. Це має особливе значення для формування й реалізації туристично-рекреаційного продукту у Закарпатській області.

Наукова новизна полягає у розробленні основних засад і принципів управління потоками рекреантів, формування на цій основі моделі логістичної підтримки санаторно-курортного господарства.

Викладення основного матеріалу. Основою розвитку рекреаційно-оздоровчої сфери є рекреаційні ресурси. Їхня економічна оцінка становить вартісний вираз натуральних природних властивостей та соціального значення рекреаційних ресурсів, їх екологічного стану, а також економічного ефекту від реалізації конкретної пропозиції. Їхня логістична оцінка (потенціал) – це максимально можливий потік рекреантів, який не зашкодить стану самих ресурсів, екології регіону їх перебування, умовам життя місцевого населення. Отже, логістика рекреації основним предметом має потоки рекреантів (туристів), які надходять в місця рекреаційних ресурсів. [15-17].

Важливою умовою досягнення пріоритетних цілей розвитку рекреаційної сфери Закарпаття є визначення та застосування засобів їх реалізації, підбір організаційних та економічних інструментів регулювання розвитку рекреаційно-оздоровчої сфери, а також ресурсне забезпечення, інтенсивність розвитку логістичних систем у сфері туризму. Підвищення ефективності управління рекреаційно-оздоровчою сферою у регіоні може бути забезпечене впровадженням логістичної системи управління. Обґрунтування ефективного управління рекреаційно-оздоровчою сферою у регіоні потребує рейтингової оцінки його розвитку порівняно з іншими регіонами. Для аналізу розвитку туризму та рекреації Закарпатської області визначимо її місце серед регіонів Західної України за основними показниками туристичної діяльності в 2009 р. (табл. 1).

Табл. 1. Кількість туристів, яких обслуговували суб'єкти туристичної діяльності по Україні та Західному регіону у 2009 р.

Область	Усього		З них іноземних туристів	
	осіб	частка, %	осіб	частка, %
Україна	3849101	100,0	510954	100,0
Закарпатська	56320	1,5	7761	1,5
Волинська	45674	1,2	3357	0,7
Івано-франківська	511397	13,3	2222	0,4
Львівська	109947	2,9	9306	1,8
Рівненська	44090	1,1	1221	0,2
Тернопільська	23095	0,6	453	0,1
Чернівецька	63112	1,6	5828	1,1

Загалом серед усіх областей України (зокрема міст Києва, Севастополя) Закарпатська область займає 14-те місце за кількістю обслужених туристів та рекреантів. Згідно зі статистичними даними, обсяги наданих туристичних послуг у 2009 р. на Закарпатті порівняно з 2008 р. зменшились на 32,8 %, тобто до 27,4 млн грн, платежі до бюджету від надання туристичних послуг – на 20 % і склали 2,7 млн грн [3, с. 12, 13].

Обсяги туристичної діяльності в Закарпатській області різко скоротилися, що проявилось у зменшенні кількості туристів та рекреантів у 2005 р. на 44 %, порівняно з 2000 р., починаючи з 2006 р., динаміка туристичних потоків та потоків рекреантів зростає, однак у 2009 р. знов відбулося скорочення потоків (табл. 2).

Табл. 2. Розподіл загальної кількості туристів та рекреантів за метою відвідування

Рік	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Усього туристів	144775	63796	69942	72970	76965	56320
Зокрема службова, ділова поїздка, бізнес, навчання	55768	20307	19219	14097	20534	14703
дозвілля, відпочинок	53996	35022	42777	53002	48273	34539
лікування	1003	575	156	367	414	244
спортивно-оздоровчий туризм	4901	3082	7763	5496	7729	2962
спеціалізований туризм	1223	4681	-	-	12	27
інші цілі	27884	129	27	8	3	3845

Зменшення кількості рекреантів обумовлено значною мірою тим, що у регіоні знизилася інфраструктурна забезпеченість туристично-рекреаційної сфери. Крім того, стан матеріально-технічної бази санаторно-курортних та оздоровчих закладів ще не відповідає міжнародним вимогам, рівень послуг низький за високих цін, ще не достатньо забезпечується контроль за виконанням санаторно-курортними закладами умов, правил прийому й обслуговування туристів, зокрема й іноземних.

Скорочення обсягів туристичних потоків значною мірою зумовлено і неконкурентоспроможністю підприємств рекреаційної сфери на міжнародному та вітчизняному ринку рекреаційних послуг (відсутністю інфраструктури, яка б враховувала матеріальні можливості різних категорій громадян та види туризму, повільним впровадженням сучасних прогресивних технологій та форм обслуговування, невідповідним рівнем комфортності). Саме впровадження ефективного управління на принципах логістики дасть змогу прискорити розвиток туризму та рекреації у регіоні і забезпечить створення комплексної моделі логістизації процесів формування і реалізації туристичного продукту з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Як вважає Т. Скоробогатова, під час управління потоками необхідно враховувати склад споживачів за статтю, віком, освітою, віросповіданням, регіоном постійного проживання, а інтереси споживачів тощо [12, с. 20, 21].

У рекреаційному секторі управління потоками рекреантів зумовлюється складниками обслуговування. Це і визначає **основні завдання логістики**: складання оптимальних графіків роботи транспортних засобів, екскурсійних маршрутів; раціональне розміщення у приміщеннях; організація поста-

чання продуктів харчування; організація довозу рекреантів до місць відпочинку; організація медичного обслуговування; інформаційне забезпечення; наявність банкоматів, розташування відділень зв'язку.

Виходячи з необхідності вдосконалення організації логістичних процесів у сфері туризму та рекреації, багато вчених пропонують "впровадження сучасних концепцій управління для оптимізації логістичних процесів у туризмі" [10, с. 149], використання такої новітньої концепції як "Pull – підхід", яка дає змогу "координувати обсяги туристопотоків з пропускними можливостями (логістичним потенціалом) туристичних ресурсів та об'єктів" [14, с. 211]. Вносяться пропозиції щодо створення туристсько-інформаційних центрів для інформаційного забезпечення системи управління туризмом у регіоні [18, с. 408].

Основними напрямками діяльності регіональних логістичних центрів у сфері рекреаційно-оздоровчого комплексу повинні стати:

- інформаційне забезпечення організації процесу надання логістичних послуг [4-6];
- раціоналізація процесів розміщення, харчування, перевезення туристів: аналіз споживчого попиту та потреб туристів [7, 8];
- аналіз функціонування існуючих об'єктів туристичної інфраструктури в регіоні; збір інформації про потенційних інвесторів та можливі інвестиційні проекти;
- розроблення пропозицій щодо обґрунтування необхідності створення нових об'єктів туристичної інфраструктури;
- підвищення якості логістичних послуг та приведення у відповідність до міжнародних стандартів рівня обслуговування туристів у готелях, ресторанах, мотелях, кемпінгах, на транспорті та інших підприємствах.

Як вважають Н.Й. Коніщева та Н.В. Трушкіна [9], від створення регіонального логістичного центру очікують економічний ефект, основними складниками якого є:

- економія витрат на обслуговування рекреантів, об'єктів розміщення, харчування, транспортування за рахунок оптимізації людських потоків та транспортних засобів, раціонального навантаження на об'єкти розміщення та харчування;
- покращення благоустрою рекреаційно привабливих територій регіону за рахунок залучення інвестицій для удосконалення існуючих і будівництва нових об'єктів транспортної та рекреаційної інфраструктури; створення нових робочих місць, активізації туристсько-екскурсійної діяльності на їх території;
- підвищення рівня якості обслуговування потоків рекреантів за рахунок інформаційного забезпечення організації логістичних процесів;
- поповнення місцевих та обласного бюджетів за рахунок надходження податків на прибуток від діяльності регіонального логістичного центру.

Висновок. Таким чином, забезпеченість регіонів рекреаційними ресурсами, їх якість і стан є вагомим фактором, що виступає передумовою розвитку рекреаційно-оздоровчої сфери, а інтенсивність розвитку рекреаційної сфери в регіоні відображає тенденції і перспективи її подальшого розвитку. Ефективним підходом до управління потоками рекреантів, рекреаційних ресурсів і інформаційними потоками з метою зниження витрат виробництва рекреаційної послуги та підвищення поінформованості споживачів рекреаційних послуг є

використання логістики. Внаслідок ефективного використання логістики в управлінні туристичною та рекреаційною сферою регіону має бути створено регіональну логістичну систему рекреаційної сфери, зокрема регіональних логістичних центрів на основі територіальної концентрації спеціалізованих постачальників, основних виробників та споживачів, що дасть змогу підвищити конкурентоспроможність рекреаційної сфери регіону за рахунок покращення доступу до спеціалізованої інформації щодо можливостей використання наявних ресурсів, доступу до інституцій, стимулювання створення нових підприємств доступу до постачальників необхідних рекреаційних ресурсів.

Література

1. Бауэрокс Д.Дж. Логистика: интегрированная цепь / Д.Дж. Клосс : пер. с англ. – М. : ЗАО "Олимп-бизнес", 2004. – 640 с.
2. Государственная программа развития туризма на 2002-2010 годы // Гостиничный и ресторанный бизнес. – 2002. – № 6. – С. 93-98.
3. Закарпаття – санаторії та туризм : стат. зб. / Держ. ком. статистики України, Головне упр. стат. у Закарпатській обл. / відп. за вип. О.А. Рябцева. – Ужгород, 2010. – 99 с.
4. Коніщева Н.Й. Варіанти створення регіональних інформаційних туристичних центрів / Н.Й. Коніщева, Д.В. Рудь // Інформаційні технології в управлінні туристичною і курортно-рекреаційною економікою та проблеми підготовки фахівців : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., (15-16 вересня 2005 р., Бердянськ) / Академія управління та інформаційних технологій "АРИУ", 2005. – С. 7-10.
5. Коніщева Н.Й. Пропозиції щодо створення міських інформаційних туристичних центрів / Н.Й. Коніщева, Д.В. Рудь // Наукові і практичні проблеми створення і функціонування туристичних центрів і тематичних парків : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф., (27-28 травня 2005 р., Донецьк) / Донецький інс-т туристичного бізнесу, 2005. – С. 148-151.
6. Коніщева Н.Й. Організація діяльності туристсько-інформаційних центрів у регіоні / Н.Й. Коніщева // Інформаційні технології в управлінні туристичною та курортно-рекреаційною економікою : матер. Другої наук.-практ. конф., (15-16 вересня 2006 р., Бердянськ) / Академія управління та інформаційних технологій "АРИУ", 2006. – С. 5-7.
7. Конищева Н.И. Анализ рынка туристических услуг на основе маркетингово-социологических исследований / Н.И. Конищева, Д.В. Рудь, М.Н. Шинкаренко // Вісник ДІТБ. – 2005. – № 9. – С. 149-164.
8. Коніщева Н.Й. Організаційно-економічні проблеми розвитку туризму в Донецькій області / Н.Й. Коніщева // Туризм в Україні: сучасний стан і пріоритети розвитку : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., (20-22 жовтня 2005 р., Львів) / Львівський інс-т економіки і туризму, 2005. – С. 199-202.
9. Коніщева Н.Й. Пропозиції щодо створення регіональних логістичних центрів у сфері туризму / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкіна // Інформаційні технології в управлінні туристичною та курортно-рекреаційною економікою : матер. доповідей учасників третьої наук.-практ. конф., (13-14 вересня 2007 р., Бердянськ) / АУІТ "АРИУ", 2007. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ariu.berdyansk.net>
10. Коpecь Г.Р. Розвиток логістики туризму у сучасних умовах господарювання України / Г.Р. Коpecь // Маркетинг та логістика в системі менеджменту : матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф., (9-10 листопада 2006 р., Львів) / НУ "Львівська політехніка", 2006. – С. 149-150.
11. Про внесення змін до Закону України "Про туризм": Закон України від 18.11.2003 р., № 1282 – IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 50. – Ст. 2600. – С. 34-55.
12. Скоробогатова Т.Н. Теоретико-методологические принципы логистического обеспечения рекреационного сектора (на примере Автономной Республики Крым) : автореф. дисс. на соискание научн. степени д-ра. экон. наук: спец. 08.00.05. / Т.Н. Скоробогатова. – М., 2009. – 3 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.vak.ed.gov.ru>.
13. Смирнов І.Г. Логістичні підстави сталого розвитку туризму в регіоні (на прикладі Бердичівщини) / І.Г. Смирнов // Велика Волинь : Вид-во НАУк. зб. – Житомир, 2005. – Т. 32. – С. 140-146.
14. Смирнов І.Г. Логістичний підхід до сталого розвитку міжнародного туристичного бізнесу / І.Г. Смирнов // Сфера розваг – важлива складова у підвищенні ефективності туристичного

тичного бізнесу : матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф., (29 вересня – 1 жовтня 2006 р., Свято-гірськ) / Донецький ін-т туристичного бізнесу. – Донецьк. – 2006. – С. 206-211.

15. Смирнов І.Г. Особливості логістичного підходу до сталого розвитку туризму в Україні (регіональний аспект) / І.Г. Смирнов // Науковий вісник ЧТЕІ КНТЕУ. – Сер.: Економічні науки. – Ч. І. – Чернівці, 2005. – Вип. IV. – С. 44-55.

16. Смирнов І.Г. "Pull – підход" в логістике туризма / І.Г. Смирнов // Дистрибуція и логистика. – 2005. – № 3. – С. 12-15.

17. Стафійчук В.І. Рекреалогія : навч. посібн. / В.І. Стафійчук. – К. : Вид-во "Альтер-прес", 2006. – 264 с.

18. Шульгіна Л.М. Формування інфраструктури інформаційної підтримки прийняття рішень підприємства туристичної галузі / Л.М. Шульгіна // Маркетинг та логістика в системі менеджменту : матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф., (9-10 листопада 2006 р., Львів) / НУ "Львівська політехніка", 2006. – С. 407-409.

Ковач М.И. Развитие региональной логистики как инновационный фактор в отрасли рекреационно-оздоровительной сферы в Закарпатской области

Рассмотрены вопросы развития региональной логистики рекреационно-оздоровительного комплекса, а также туристической сферы в Украине и на Закарпатье. Определен логистический подход к системе управления развитием рекреационно-оздоровительного комплекса на примере Закарпатской области, причины сокращения объемов потоков рекреантов, а также пути улучшения рекреационной привлекательности региона. Изложены основные составляющие достижения экономического эффекта вследствие создания региональных логистических центров.

Ключевые слова: логистическая система, туристические услуги, региональные логистические центры, логистизация туристического продукта, туристические потоки.

Kovach M.Yo. Development of regional logistic as innovative factor is in industry of рекреаційно-оздоровчої sphere in the Transcarpation region

The questions of development of regional logistic of recreation- heals complex, and also the questions of development of regional tourist sphere in Ukraine and Transcarpation are examined. The author approach logistics certain to the amendment system by development of tourism in Transcarpation region. The author studied the reasons of reduction of amount of tourists, the variants of improvement of tourist attractiveness of region are offered. Basic making achievements of economic effect because of creation of regional logistic centers are expounded.

Keywords: logistic system, tourist services, regional logistic centers, logistic of tourist product, tourist streams.

УДК 574.3+579.834

Викл. В.В. Гулай – Кіровоградський ДПУ
ім. В.К. Винниченка

ЕКОЛОГІЧНІ ВПЛИВИ КОМПОНЕНТІВ ФІТОЦЕНОЗІВ ВЕРБОВИХ ЧАГАРНИКОВИХ БОЛІТ НА ПАТОГЕННИХ СПИРОХЕТ *LEPTOSPIRA INTERROGANS*

Показано особливості екологічного впливу вищих рослин – компонентів фітоценозів вербових чагарникових боліт на патогенні спірохети *Leptospira interrogans*. Встановлено, що визначальний вплив на культуру лептоспір у лабораторних умовах мали прижиттєві і післяжиттєві біохімічні речовини, що входять до складу кореневих виділень, змивів з листків і продуктів початкових етапів розкладу опадів верб попелястої і козячої, а також інших фонових чагарникових і трав'яних рослин вербових чагарникових боліт.

Ключові слова: фітоценози вербових чагарникових боліт, патогенні лептоспіри, біохімічний вплив.